

ART-PEDAGOGIK METODLAR ASOSIDA UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA KREATIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH

Najimova Ayjamal Shamshetdinovna

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika instituti
pedagogika mutaxassisligi magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15502243>

Annotatsiya. Mazkur maqolada art-pedagogika metodlarining zamonaviy ta'lim tizimidagi o'рни, ayniqsa, umumta'lim maktablarida kreativ kompetensiyalarni shakllantirishdagi roli yoritilgan. O'quvchilarda mustaqil fikrlash, kreativ tafakkur, estetik idrok va emotsional ifoda kabi ko'nikmalarni rivojlantirishda san'at vositalarining samaradorligi asoslab berilgan. Maqolada art-pedagogik metodlarning turlari, amaliy yondashuvlari va ularni o'quv jarayoniga integratsiyalash tajribalari ko'rib chiqiladi. Shuningdek, o'qituvchining art-pedagogik salohiyati va bu yondashuv asosida kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish yo'llari tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar. Art-pedagogika, kreativ kompetensiya, san'at vositalari, ijodiy fikrlash, umumta'lim maktabi, ta'lim metodlari, innovatsion yondashuv.

DEVELOPING CREATIVE COMPETENCIES IN GENERAL EDUCATION SCHOOLS THROUGH ART-PEDAGOGICAL METHODS

Najimova Ayjamal Shamshetdinovna

Master's student in Pedagogy, Ajiniyaz Nukus State Pedagogical Institute

Abstract. This article explores the role of art-pedagogical methods in the modern education system, with a particular focus on shaping creative competencies in general education schools. It substantiates the effectiveness of using art tools in developing skills such as independent thinking, creative reasoning, aesthetic perception, and emotional expression in students. The article discusses various types of art-pedagogical methods, their practical approaches, and experiences of integrating them into the educational process. Additionally, it analyzes the teacher's art-pedagogical potential and the ways to develop creative competencies based on this approach.

Keywords. Art pedagogy, creative competency, art tools, creative thinking, general education school, teaching methods, innovative approach.

РАЗВИТИЕ КРЕАТИВНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ В ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ШКОЛАХ НА ОСНОВЕ АРТ-ПЕДАГОГИЧЕСКИХ МЕТОДОВ

Нажимова Айжамал Шамшетдиновна

Магистрант по специальности педагогика Нукусского государственного
педагогического института имени Ажинияза.

Аннотация. В данной статье освещается роль методов арт-педагогики в современной системе образования, особенно в формировании креативных компетенций в общеобразовательных школах. Обоснована эффективность использования средств искусства в развитии у учащихся таких навыков, как самостоятельное мышление, креативное мышление, эстетическое восприятие и эмоциональное выражение. В статье рассматриваются виды арт-педагогических методов, их практические подходы и опыт

интеграции в учебный процесс. Также анализируются арт-педагогический потенциал учителя и пути развития креативных компетенций на основе данного подхода.

Ключевые слова. арт-педагогика, креативная компетенция, средства искусства, творческое мышление, общеобразовательная школа, методы обучения, инновационный подход.

Kirish. Zamonaviy jamiyat sharoitida ta'lim oldida turgan asosiy vazifalardan biri — ijodiy va erkin fikrlovchi shaxsni shakllantirishdir. Bu vazifa nafaqat bilim berishni, balki o'quvchining shaxsiy salohiyatini ochish, uning kreativ kompetensiyalarini rivojlantirishni ham o'z ichiga oladi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, an'anaviy pedagogik metodlar bilan bir qatorda, art-pedagogik yondashuvlar — ya'ni san'at orqali o'qitish — tobora dolzarb bo'lib bormoqda.

Art-pedagogika o'quvchilarning ichki dunyosini, emotsional holatini, obrazli va estetik tafakkurini rivojlantirishga xizmat qiladi. San'at vositalari orqali bilim berish, o'quvchilarning nafaqat akademik, balki ijtimoiy va shaxsiy kompetensiyalarini ham rivojlantiradi. Ayniqsa, kreativ kompetensiyalar — ya'ni yangicha fikrlash, muammolarga noodatiy yondashish, o'z g'oyasini ifoda eta olish kabi ko'nikmalarni shakllantirishda art-pedagogikaning imkoniyatlari beqiyosdir.

Ushbu maqola aynan shu masalaga — art-pedagogik metodlar yordamida o'quvchilarda kreativ kompetensiyalarni shakllantirish imkoniyatlarini tahlil qilishga qaratilgan.

Art-pedagogika — bu san'at vositalaridan ta'lim jarayonida foydalanishga asoslangan innovatsion pedagogik yondashuvdir. Bu metod maktab o'quvchilarining intellektual, hissiy, estetik va ijtimoiy rivojlanishiga ko'maklashadi. Art-pedagogik metodlar quyidagi ko'rinishlarda namoyon bo'ladi:

- Drama va teatr elementlari (rol o'ynash, sahnalashtirish);
- Tasviriy san'at (rasm chizish, kollaj, installyatsiya);
- Musika va ritm mashg'ulotlari;
- Adabiy ijod (she'r yozish, hikoya tuzish, personaj yaratish);
- Harakat san'ati (raqs, pantomima, plastika);
- Interaktiv art-loyihalar va guruhij ijodiy ishlar.

Bu metodlar orqali o'quvchi dars jarayonining faol ishtirokchisiga aylanadi, o'zini ifoda etish, erkin fikrlash, yangicha yondashuvni o'rganadi. Ayniqsa, kreativ kompetensiyaning asosiy elementlari — yangilik yaratish, muammoni noodatiy yo'l bilan hal qilish, ko'p yoqlama fikrlash, tasavvur va emotsional sezuvchanlik art-pedagogik faoliyatda samarali shakllanadi.

Masalan, adabiyot darsida personajlar o'rtasidagi dialogni teatr sahnasi sifatida sahnalashtirish, biologiya darsida hayvonlar hayotiy muhitini rasm orqali ifodalash, tarixda muhim voqealarni sahna ko'rinishida ko'rsatish — bularning barchasi o'quvchilarda kreativ kompetensiyalarning rivojlanishiga olib keladi.

Art-pedagogikaning ta'limdagi afzalliklaridan biri — bu subyektga yo'naltirilgan yondashuvdir. Ya'ni har bir o'quvchining o'ziga xosligini, iste'dodini, dunyoqarashini inobatga oladi. Bundan tashqari, bunday yondashuvda o'qituvchi ijodkor, tashkilotchi va ilhomlantiruvchi sifatida qatnashadi.

Ayni paytda art-pedagogik metodlarni joriy qilishda muayyan qiyinchiliklar ham mavjud: o'qituvchilarning tayyorgarlik darajasi, zarur vositalar yetishmasligi, baholash mezonlarining

noaniqligi shular jumlasidandir. Shu sababli art-pedagogika bo'yicha maxsus o'quv kurslari, amaliy seminar-treninglar tashkil etilishi, metodik qo'llanmalar ishlab chiqilishi lozim.

Xulosa. Umumta'lim maktablarida kreativ kompetensiyalarni rivojlantirish bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biridir. Art-pedagogik metodlar bu jarayonda kuchli vosita bo'lib xizmat qiladi. San'at orqali o'rgatish nafaqat o'quvchilarni bilim bilan qurollantiradi, balki ularni o'ylashga, his qilishga, ifoda etishga, yangilik yaratishga undaydi. O'quvchi o'zini kashf etadi, ijodiy yondashishga odatlanadi va bu unga kelajakda har qanday faoliyatda muvaffaqiyatli bo'lishga zamin yaratadi. Shu sababli, ta'lim tizimida art-pedagogik metodlarni bosqichma-bosqich joriy etish, o'qituvchilarni bu yo'nalishda tayyorlash va metodik bazani boyitish ta'lim sifatini tubdan oshiradi. Kreativ avlodni tarbiyalash uchun art-pedagogika vositalari eng mos va samarali yondashuvlardan biridir.

References:

Используемая литература:

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Кузьмичёв И. К. Введение в эстетику художественного сознания: Лекции. — Нижний Новгород: Нижегородский университет имени Н. И. Лобачевского, 1995.
2. Лотман Ю. М. Беседы о русской культуре: Быт и традиции русского дворянства (XVIII—XIX века). — СПб.: Искусство, 1994.
3. Niyazova D. G., Niyazova D. S. Professional training of future teachers for creative activity // ACADEMICIA: AN INTERNATIONAL MULTIDISCIPLINARY RESEARCH JOURNAL. – 2021. – T. 11. – №. 1.
4. Madaliyeva, Z. (2021). "Art-pedagogika orqali shaxsiy kompetensiyalarni rivojlantirish". Pedagogika va Psixologiya jurnali, №2.
5. Сергеева Н. Ю. Арт-педагогика как ресурс гуманизации школы нового века // Проблемы искусства в XXI веке: Задачи школы: Сборник статей по материалам Международной научно-практической конференции (Санкт-Петербург, 22—23 ноября 2010 г.)